

مهربانی بر همه چیز غلبه می کند

پر خاشگرها به بهشت نمی روند!

✦ نرگس محمدی*

ما انسان‌ها احتیاج داریم که هیجان‌های خود را کنترل کنیم. خودرقابنی در تعامل اجتماعی اطلاقی می‌شود که توأم هیجان به تدریج باعث به وجود آمدن پر خاشگری خواهد شد. پر خاشگری از لغت لاتین **aggressor** ریشه می‌گیرد که به معنای حمله کردن یا نزدیک شدن به چیزی است. در معمول ترین تعریفی که از پر خاشگری وجود دارد، پر خاشگری به عنوان یک رفتار قصورمندانه در نظر گرفته می‌شود که با وارد کردن آسیب به

✦ **پر خاشگری؛ معضلی جهانی**

در معنی گسترده، پر خاشگری به هر گونه اظهار خودقابنی در تعامل اجتماعی اطلاق می‌شود که توأم با وارد کردن آسیب یا جراح‌ت (تهدید حرف، آسیب فیزیکی یا حتی محروم کردن) به فرد دیگر است. در پدیده‌ای تحت عنوان جابه‌جایی، پر خاشگری می‌تواند به هر جهت معطوف‌شده یعنی هدف پر خاشگری می‌تواند موجودات زنده یا اشیا باشد. پر خاشگری یک مفهوم منفرد نیست، بلکه مفهومی چندگانه است که دارای معانی متعدد بوده و ممکن است بر اساس زمینه‌های کار کردی، انگیزشی و فیزیولوژیکی آن یا حتی بر اساس موقعیتی که در آن رخ می‌دهد تشخیص داده شود. برای تحلیل پر خاشگری نیاز به یک رویکرد بین رشته‌ای داریم. اگرچه رشته‌های علمی متفاوت هر یک با روش خاص خودشان با پر خاشگری سر و کار دارند، اما باید به این نکته نیز توجه داشته باشیم که پر خاشگری اشکال متفاوت دارد. امروزه خشونت و پر خاشگری به عنوان یک معضل بزرگ جهانی در نظر گرفته شده و آثار مخرب و جسمانی آن در سطوح فردی و اجتماعی مورد توجه قرار گرفته‌است. امروزه ریشه بسیاری از جرائم، ناپسانمانی‌ها، انحرافات و تنش‌خونت و پر خاشگری در پیامدهای حاصل جست‌وجو کرد.

✦ **پر خاشگری، عامل انحطاط و سقوط آدمی**

در دیدگاه اسلام خشونت و پر خاشگری عامل انحطاط اخلاقی و سقوط معنوی بسیاری از جوامع، گروه‌ها و افراد است. جنگ، تجاوز، ترور، تخریب، ضرب و جرح، قتل و… از مصادیق بارز این جنبه از طبیعت و رفتار انسان به شمار می‌آید. جنگ، خشونت و پر خاشگری عامل از بین رفتن بسیاری از تمدن‌ها، فرهنگ‌ها، جوامع و انسان‌ها است. درواقع می‌توان گفت پر خاشگری عامل انحطاط و سقوط انسان است.

اسلام درباره علل و عوامل و همچنین چگونگی بروز پر خاشگری و شیوه‌های کنترل آن رویکرد گسترده و همه‌جانبه‌ای دارد و به تناسب موقعیت نوع پر خاشگری دستورالعمل‌های متفاوتی را برای مقابله با آن پیشنهاد کرده‌است. در نگرش اسلامی، ریشه بسیاری از اختلاف‌ها

سبک رفتار

✦ **زرها غفاری آثار**

راندنده‌ای را در نظر بگیرید که با دیدن اقوام خویش در آن سرر خیابان، دست‌ان مبارک خود را روی بوق قرار می‌دهد و پشت سر هم و گاهی با ریتم خاصی می‌کند. این تلاش خود را برای متوجه‌ساختن آنان می‌کند. این در صورتی است که ممکن است در همان حوالی سالمند یا کودکی نسبت به این عملکرد حساسیت خاصی داشته باشد و سیستم اعصاب و فیزیولوژی یکی وی را به‌شدت تحت آزار قرار دهد. یا حتی راندندگان دیگری که احتمال شوک وارد شدن به آنان و از دست دادن تعادلشان در راندندگی کم نیست. به نظر شما آیا کاربرد بوق در خودروها این است؟ شما را با کاربردهای دیگر بوق آشنا می‌کنم! راننده باوق‌های مکرر و آزاردهنده خود تمامی بد و بیراهه‌ها و فحش‌های احتمالا رکیک خود را از این طریق نثار راندگان دیگر می‌کند. البته این در صورتی است که در حین راندندگی باشد و امکان خروج از وسیله نقلیه نباشد. در غیر این صورت با پیاده شدن از خودروها نزدیک نباشد. به هم، به دلیل حجم بالای عصیانیت و کاسه صبری که دیگر لبریز شده شروع به گفتن بد و بیراه می‌کنند و کار ممکن است به جاهای پاریک بکشد. بدین ترتیب یک نزاع خیابانی شکل می‌گیرد. طبق آمار از هر ۸ هزار نزاع خیابانی

شخص دیگر یا کسب امتیازاتی از سوی شخص دیگر همراه است. آسیب حاصل از پر خاشگری اشکال مختلفی دارد که می‌تواند از آسیب‌های روانی، ششناختی و هیجانی گرفته تا جراح‌ت‌های بدنی یا قتل در نوسان باشد. گاهی به جای واژه پر خاشگری واژه خشونت به کار گرفته می‌شود، اما گستره آسیب‌های روانی و جسمانی خشونت بیش از پر خاشگری است. اغلب خشونت‌های خانگی نسبت به کودکان و همسر تبعات و مجازات قانونی در بی دارد. البته شدت این مجازات‌ها و فرهنگ‌های مختلف متفاوت

و تعارض‌های توأم با پر خاشگری را می‌توان فاصله گرفتن و دوری از توحید حقیقی دانست. ضعف در روابط اجتماعی، عدم رعایت حقوق دیگران، خارج شدن از حد اعتدال و گرایش به افراط و تفریط از مصادیق دور شدن از اسلام و توسل به قدرت لایزال الهی زمینه آرامش روحی افراد را فراهم ساخته و طرح موضوع معاد و زندگی پس از مرگ به عنوان بهترین ساز و کار تعدیل و کنترل پر خاشگری و خشونت در جنبه‌های فردی و اجتماعی تلقی می‌شود.

✦ **تعارض به معنای خشونت نیست**

معنای خشونت و تعارض یکی نیست، همان‌گونه که صلح به معنای عدم تعارض نیست. در حقیقت ممکن است تعارض‌های مختلف بدون خشونت وجود داشته باشد و حتی عدم خشونت ممکن است به عنوان یک سلاح راهبردی و تاکتیکی در تعارضات مهم مورد استفاده قرار گیرد و هرگونه تعارض یا خشونت‌حل نمی‌شود. وجه تمایز خشونت و پر خاشگری در پیامدهای حاصل از این دو است.

✦ **مصائب خشونت‌های جمعی**

هم خشونت و هم پر خاشگری پیامدهای منفی و آسیب‌زای بسیاری دارند. آسیب‌بدنی و روانی به فرد قربانی وارد می‌کنند اما در بیشتر موارد رفتارهای خشونت‌آمیز جنبه کيفری پیدا می‌کنند. به علاوه خشونت در اشکال وسیع تری مانند خشونت جمعی اتفاق می‌افتد و اثرات منفی آن در مقایسه با پر خاشگری گسترده‌تر و مخرب‌تر است. مانند زمانی که خشونت نسبت به اقوام، فرهنگ‌ها و گروه‌های خاص اتفاق می‌افتد و ممکن است به شکل قتل عام، شکنجه، ترور یا جنگ

بین ملت‌ها آشکار شود که اغلب توأم با برنامه‌ریزی قبلی دقیق بوده و سازمان‌یافته و همراه با هنجار شکنی است. خشونت‌های جمعی پیامدها و نتایج عمیق در جوامع بشری بر ج‌امی گذارد. برخی از این پیامدها عبارت‌تند از:

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۴۹۸۴۷۱

هیچ‌گونه ژن و ساختار زیستی خاصی برای بروز پر خاشگری و خشونت و تجاوز در انسان وجود ندارد و حصول امنیت و آرامش و صلح بر اساس اصول علمی امکان‌پذیر است. اساسی‌ترین اقدام به منظور پیشگیری و کنترل پر خاشگری، ایجاد و تقویت این‌باور مهم است که پر خاشگری امری غیر قابل اجتناب نبوده و تحت تأثیر هر گونه عاملی، حتی عوامل زیستی، قابل کنترل است

است. به‌علاوه اینکه دامنه خشونت و رفتارهای خشونت‌آمیز از محدوده روابط بین فردی فراتر رفته و فرهنگ‌ها و گروه‌ها و اقوام را هم در بر می‌گیرد. خشونت بین گروه‌ها و اقوام اغلب سازمان‌یافته و توأم با برنامه‌ریزی قبیلی است. البته اختلاف نظرهای زیادی درباره عمدی بودن یا نبودن پر خاشگری وجود دارد و جنبه‌های اساسی پر خاشگری اثرات مخرب و آسیب‌زایی است و هدف نهایی پر خاشگری ضرورت تا وارد کردن آسیب به فرد دیگر نیست.

آواره کردن جمعیت‌ها، تخریب شبکه‌های اجتماعی و اکوسیستم، سواستفاده از انسان‌ها و عدم امنیت و نابود کردن تمدن افرادی که در جنگ شرکتی ندارند، افزایش مرگ و میر کودکان، شیوع بیماری‌های واگیردار، افزایش ناتوانی‌های فیزیکی و همچنین افزایش بیماری‌های

✦ **نسخه اسلام برای درمان پر خاشگری**

مهم‌ترین‌گام در زمینه دستیابی به صلح، آرامش و امنیت عمومی، تبیین این مسئله است که هیچ‌گونه ژن و ساختار زیستی خاصی برای بروز پر خاشگری و خشونت و تجاوز در انسان وجود ندارد و حصول امنیت و آرامش و صلح بر اساس اصول علمی امکان‌پذیر است. اساسی‌ترین اقدام به منظور پیشگیری و کنترل پر خاشگری، ایجاد و

تقویت این باور مهم است که پر خاشگری امری غیر قابل اجتناب نبوده و تحت تأثیر هر گونه عاملی، حتی عوامل زیستی، قابل کنترل است. وجه تمایز پر خاشگری به اصطلاحاتی مانند خشم، خصومت، غضب و… متمرکز می‌شود که به لحاظ شدت و ضعف متفاوت هستند. در حقیقت ریشه و خاستگاه این نوع پر خورد از منظر قرآن دوری از توحید حقیقی است.

انسان اگر از توحید حقیقی دور شود از نظر شخصیتی از حالت تعادل خارج می‌شود و رفتاری در پیش می‌گیرد

که خداوند متعال در تبیین رفتار منافقان به‌روشنی تصویرسازی کرده است. برای درمان این عدم تعادل تنها راه چاره تقویت پایه‌های ایمانی و توحیدی است. خداوند تبارک و تعالی در قرآن مجید، سوره مبارک که حجرات، آیه شریفه ۷، می‌فرماید: «و بدانید رسول خدا در میان شماست، که اگر در بسیاری از امور رأی شما را پیروی کند خود به رنج و زحمت و ایفادولیکن خدا مقام ایمان را محبوب شما گردانید و در دل‌هایتان نیکو بیاراست و کفر و فسق و معصیت ازشت و منفرد در نظر نشان ساخت.

اینان به حقیقت اهل صواب و هدایتند.»

بر اساس این آیه علاقه و میل به ایمان و همچنین نفرت

از گناه در سرشت انسان نهاده شده و نه تنها خداوند سرشت آدمی را با عقیده به مبدأ آمیخته و خداخواهی

و کمال‌جویی را در نهاد او سرشته است، بلکه قلوب

✦ **روانشناس**

روزی نیست شهروندی به دلیل بوق ناچجا و غفلت در راندندگی با فردی دیگر گلاویز نشود. واقعیت این است که در حوزه سبک زندگی باید نوعی روشن‌بینی وجود داشته باشد. روشن‌بینی واژه‌ای است که ابعاد مختلف دارد و از مهم‌ترین ابعاد یک زندگی موفقیت‌آمیز و توأم با آرامش محسوب می‌شود. یک نظریه روانشناسی می‌گوید انسان در بدو تولد خود به مثابه لوح سفیدی است و شخصیت او تا پس دلال رفتار می‌که منجر به چنین موضوعاتی می‌شود بسیار حائز اهمیت است.

البته عوامل محیطی مانند آلودگی‌های صوتی، آلودگی هوا و ترافیک سنگین تأثیرات زیان‌باری بر انسان رفتار او می‌گذارد و هر یک از این موارد می‌تواند به‌وجودآورنده فحش‌های ترافیکی و سپس نزاع‌های خیابانی شود. بااین وصف با توجه به جمعیت زیاد شهرهای بزرگ به‌خصوص پایتخت، چیزی که می‌تواند انسان‌ها را از خطرات احتمالی درگیری‌های خیابانی برهاند، پیشین و درک حاصل از تجربه است. هر انسان به‌تنهایی باید بداند وقتی در شرایط مختلف قرار می‌گیرد، به هر صورت باید خود را با محیط وفق دهد تا عرصه را برای خود تنگ نکند. در شرایط کنونی ترافیک شهرهای بزرگ چاره‌ای نداریم که با چشم‌با و صورت‌انه راندندگی کنیم تا بتوانیم آرام و بدون تنش زندگی کنیم.

سبک نگرش

نقش صبر در تحمل دشواری‌ها و گذر از مشکلات

صبور که باشی همه چیز زیبا می‌شود

✦ **حامد جمالی**

در قرآن کریم حدود ۱۰۰ مرتبه کلمه صبر تکرار شده و در روایات معصومین (ع) هم این موضوع مکرر بیان شده‌است. در کتاب خدا آمده‌است: **یا أَيُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُونَ** (۲۰۰-آل عمران): ای کسانی که ایمان آورده‌اید! استقامت کنید و پایدار باشید و از مر‌ها مراقبت کنید و از خداوند پروا داشته باشید، شاید که رستگار شوید.

در اهمیت صبر امیرالمؤمنین (ع) نیز در حکمت ۸۲ نهج‌البلاغه می‌فرماید: همیشه صبور باشید که صبر نسبت به ایمان مانند سر نسبت به بدن است و همان‌طور که خیری نیست در بدنی که سر ندارد، خیری نیست در ایمانی که صبر ندارد.

بر صبر هنگام عصیانیت و غضب، «حلم» گفته می‌شود. انسان گاهی به خاطر علت‌هایی خشمگین و غضبان می‌شود و ممکن است سخنانی بگوید، حرکاتی انجام دهد که یک عمر پشیمانی به دنبال داشته‌باشد. چون وقتی شخص خشمگین می‌شود محدوده فکری او کم و قوه عاقلماش تضعیف می‌شود. درنهایت تصمیم‌هایی می‌گیرد که عاقلانه نیست. انسانی که جویای کمال است هنگامی که خشمگین می‌شود خودش را از مسیر بندگی به عقب پرت می‌کند و مدت‌ها طول می‌کشد که دوباره برگردد. هر جوم علامه طباطبایی در وصف اینگونه افراد می‌فرماید: «گاهی یک روح انسانی به سوی فضائل جذب می‌شود. بنابراین انسان بر پایه فطرت پاک و سلامت روانی به دنیا می‌آید. حالات فساد، خُشونت، جرم، بزه و دیگر بیماری‌های روحی و روانی در او عارضه‌ای غیراصل است. از این رو اساس دعوت پیامبران بر مبنای فطرت توحیدی اخلاقی فطری است.

از نگرش اسلام جهان‌داری آفریدگاری حکیم و داناست که برخوردار از جمیع صفات کمالیه و پیراسته از هرگونه نقص و کاستی است و در هنگام رحمت ارحم‌الر‌احمین در عرصه قهر و انتقام اشدالمعاقبین است اما رحمت او بر غضبش پیشی دارد. در نگرش اسلام اصل غلبه رحمت بر آند فحش و در نظام تکوین و تشیع مشاهده می‌شود. انسان جهان بر آید فیض و رحمت عام و مطلق الهی است. او عالم و آدم را بر اساس جود و رحمت خود آفریده و همه شرایط را برای کمال فراهم ساخته‌است. از این رو حکمت و رحمت الهی اقتضا کرده که فزون بر ارائه بهترین برنامه‌های تربیتی در موارد لزوم با تسریع احکام به ظاهر قهر‌آمیز (که چیزی جز غلبه رحمت تجلی قهرگونه‌الطاف بی‌کران نیست) انسان، جاوید و ابدی می‌شود.

قرآن تحت عنوان مکانیسم و سنازگاری رفتاری و عقلی به موضوع پر خاشگری اشاره کرده است. افراد وقتی با نگرانی و استرس رو به رو شده یا در شرایط اضطرار قرار می‌گیرند، واکنش‌های متفاوتی برای مقابله با شرایط واکنش پر خاشگرانه‌ای در حوزه ارتباطات غیر فردی (کلامی و غیر کلامی) تحت عنوان غیبت و سخن چینی، تهمت، افترا، توهین، ناسزاگویی، تمسخر و… اشاره می‌کند.

برخی از مصادیق رفتارهای پر خاشگرانه که در اسلام مورد نپی قرار گرفته‌است نیز شامل این موارد می‌شود: انتقام، غضب، تمسخر، عیب‌جویی، سخن چینی، ناسزا، بدزبانی، کینه، خصومت، ظلم، تعدی، نزاع، کشمکش، جنگ و… ✦ **روانشناس**

✦ **روانشناس**

در حالی است که در قرآن نیز به این اشاره شده: **والکافمین العظیظ و العالغین عن الناس و الله یحب المحسنین**..بنابراین اگر انسان به خاطر ناهنجاری‌ها و ناملایمات زندگی خشمگین شد ولی صبر کرد و خشم خود را فرو برد در این شخص «حلیم» گفته می‌شود.

به صبر در برابر شهوات نیز «عفت» گفته می‌شود. شهریار در این باره می‌سراید: «دارد متاع عفت، از چار سو خریدار، بازار خودروشی، این چار سسو ندارد». این یعنی صبر در مقابل گناه، یعنی بساط گناه پهن باشد و گناه نکنی، در این وانفسای جامعه و با این شرایط کنونی و فراهم بودن اسباب گناه هر در فضای مجازی و هم در فضای حقیقی، حفظ ایمان و صبر در برابر گناه، کاری است بس دشوار اما ممکن. بود که یوسف(ع) را از آن همه سختی‌ها نجات داد و به اوج عزت رساند.

به صبر در برابر غریزه زیاده‌خواهی و دنیاطلبی و دنیادوستی نیز «زهد» گفته می‌شود. در واقع در علم اخلاق به صبر در مقابل حرص و ولع عت و تقوا می‌گویند. قرآن کریم در آخر داستان یوسف می‌فرماید: **«... إِنَّهُ مَن يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنین**.. هر کس تقوا و صبر پیشه کند، پس همانا خداوند پادش نیکو‌کاران را تباه نمی‌کند.» گویی خداوند نتیجه‌چاندستان حضرت یوسف را در این جمله خلاصه کرد که عاقبت برای عفت و تقواست و این عفت و تقوا بود که یوسف(ع) را از آن همه سختی‌ها نجات داد و به اوج عزت رساند.

فرمودند: «را می‌آتا جمیلا: هیچ چیز جز زیبایی ندیدم.» این چه زیبایی است که این بانوی بزرگوار با اینکه این همه مصیبت دیده به آن تعبیر می‌کند؟ آیا کشته شدن بردارن، برادرزادگان و فرزندان و اسارت توسط قاتلین این عزیزان زیبایی دارد؟ مطمئناً دیدگاه و معرفت خانم زینب کبری(س) یک معرفت کامل است. کلام آخر اینکه انسان اگر می‌خواهد به مقام بندگی و کمال‌الی‌الله برسد، باید در همه زمینه‌ها صبر داشته و شکیبایی پیشه کند.

حفظ ایمان و صبر در برابر گناه، کاری است بس دشوار اما ممکن. در علم اخلاق به این گونه صبر، عفت و تقوا می‌گویند

✦ **روانشناس**

✦ **روانشناس**